

El Monte Pío “Santo Misterio de la Coronación”, 1866

Seguint l'ordre que ens proporciona la data de fundació de les entitats alcovenenques, aquest article està dedicat al "Monte Pío Santo Misterio de la Coronación", que data del 1866, essent la propera entitat estudiada els Socors Mutus "La Hermandad", amb data de 1878.

Tal i com es recull en els estatuts de les dues entitats, la seva finalitat era l'ajuda entre els seus associats, en els casos i de la manera que indiquen els seus reglaments. Anem, però, a veure alguns trets generals i afins d'aquest tipus d'entitats que ens seran molt útils per entendre la seva importància a l'època en que apareixen, el segle XIX. D'entrada, cal entendre el mutualisme, activitat a la qual es dediquen ambdues entitats, com "el sistema d'associació voluntària dels afectats per uns mateixos interessos o riscos, constituïts en mutualitats o societats de socors. Exemples de finalitats lucratives, les mútues han estat l'origen dels sistemes contemporanis de seguretat social. En la mútua, la part asseguradora és la col·lectivitat, i cada mutualista hi contribueix proporcionalment mitjançant quotes variables o fixes. Els monts de pietat del segle XIX cobrien riscos de supervivència, vellesa o invalidesa"(1). La seva importància fou cabdal fins que no aparegueren l'estat assistencial i les companyies d'assegurances, i s'expandiren per tot el territori. La seva importància social i de nombre es prova amb el fet que l'any 1896 aparegué la Unió i Defensa de Monts de Pietat, encaminada a vetllar pels interessos de les entitats que s'hi associaven.

En aquesta línia cal destacar la importància d'aquestes entitats, val a dir que en poblacions com Nulles —dins del nostre àmbit geogràfic comarcal— l'única entitat associativa que es coneixia, a més de l'ajuntament, era el Montepío de Socors Mutus de Sant Joan Baptista, que fou fundat el 1888 (2). És a dir, que en, alguns casos, aquestes entitats són les primeres en aparèixer als nuclis rurals, ja que la uniformitat d'interessos i riscos de la població precipita la seva aparició.

Alguns Montepios evolucionaren i canviaren la seva filosofia inicial. Per exemple, l'any 1911 el de Nulles incorporà nous articles de caire cooperatiu, que es referien a la compravenda d'adobs per al camp. Segons Antoni Gavallda i Josep Santesmases, aquesta és una tendència dels Montepios capdavaners de l'època (3).

No és el cas d'Alcover.

El reglament d'aquesta entitat s'estructura al voltant de 6 capítols (objectiu de la societat, els socis, les juntes generals, les juntes de govern i empleats, les atribucions de la junta de govern, les atribucions dels individus de la junta de govern i el socors als malalts) i 65 articles. Així doncs, podem veure que aquestes entitats que són objecte d'anàlisi presenten moltes similituds entre elles, amb capítols gairebé idèntics. Una similitud formal que no és tal al parlar de les activitats d'entitats dedicades a l'esbarjo o al socors com la que veurem tot seguit. Abans cal dir que no hi ha cap data als estatuts, ni tampoc la firma del governador.

OBJECTIU DE LA SOCIETAT

Aquesta entitat té com a finalitat el socors entre els seus associats tal i com indiquen els seus estatuts.

De les diferències que es poden establir, per exemple, amb el **Centro**, podem assenyalar que no precisa el nombre de socis que calen per poder dissoldre la societat: "La sociedad no podrá disolverse mientras haya parte de ella que desee sostenerla", sense especificar quin nombre mínim de persones es necessita.

ELS SOCIS

Existeixen novament diverses modalitats d'associats:

- de nombre : aquells que són admesos a la societat després d'haver demanat l'ingrés a la junta de la societat, i

- els agregats : modalitat integrada per les dones, pares i fills dels socis de de la modalitat anterior.

Sembla clar que els socis de nombre són tots del sexe masculí —els caps de família—. Si també hi hagués dones, s'especificaria dins dels agregats el col·lectiu "marits de les associades".

Ja hem dit que els futurs socis havien de sol·licitar el seu ingrès a la junta. Cal afegir que havien de presentar, en aquell moment, un certificat mèdic que acredités que l'individu en qüestió havia estat vacunat o havia tingut la verola, malaltia amb un elevadíssim grau de mortalitat, a més de "no padecer afecció alguna crònica ni enfermedad habitual ni enfermar de tiempo de la solicitud y otra certificación acreditativa de su edad". En aquest sentit, cal dir que, per ser soci, calia tenir entre 18 i 45 anys, haver viscut durant un mínim d'un any a Alcover, tenir una conducta d'acord amb la moral pública i no haver estat declarat malalt mental.

Tot soci de nombre podia incloure a la societat els seus pares, esposa i fills, si reunien les mateixes característiques que ell. La quantitat que havia de pagar

l'associat era de 20 rals, i havia de contribuir amb 2 rals més el primer diumenge de cada mes, "pero si esta cantidad no fuera suficiente para el socorro de enfermos en la forma que se dirá, el señor Presidente de la Junta de Gobierno convocará la Junta General de socios y éstos a mayoría de votos acordarán la mayor cantidad mensual que deba pagarse y la duración de este pago", de manera que els socis agregats únicament feien efectius els pagaments mensuals.

En el cas que un soci no fes efectiu el pagament de tres mensualitats era avisat. Si continuava sense satisfer l'esmentat import, era privat durant tres mesos del socors. Si el deute arribava a ser de 6 mesos, també era avisat i expulsat si no satisfesia l'import. Per tal de poder tenir assistència fora del poble, calia tenir una cèdula signada pel president de l'entitat.

Dues eren les obligacions que tenien els socis:

- exercir els càrrecs i treballs pels quals eren elegits "sin que puedan renunciar a ellos a menos que medie causa muy justa o grave, en cuyo caso será estimada por la Junta de Gobierno", i

- assistir "con decencia y achas" a la processó de Dijous i Divendres Sant, "siendo esta obligación personal en los socios de número, y a cuyo efecto deberán pasar el Jueves Santo por la tarde a sacar número para la colocacion en la fila en el sitio acostumbrado".

JUNTES GENERALS

La data en què es celebraven era el segon diumenge de Quaresma i els altres que el president creia oportuns. Els socis eren citats un dia abans. D'altra banda, el president havia d'avisar l'autoritat local, la qual podia presidir la Junta o delegar aquesta funció a algú.

Els acords que es prenen a la Junta General havien de ser respectats, independentment del nombre de socis assistents.

JUNTA DE GOVERN I PERSONAL LLOGAT

La Junta de Govern estava formada pel president, el vicepresident, el dipositari, el recaptador, el secretari, dos visitadors i l'avisador. La seva renovació era anual i es realitzava a la Junta General de socis, mitjançant una "votación nominal y distinción de cargos cual votación nominal anotará separadamente el Secretario y quedaran elegidos los que hayan obtenido mayor número de votos en cada cargo". La presa de possessió dels càrrecs s'efectuava el dia després de l'elecció, i la no compareixença a l'acte dels implicats comportava l'expulsió de la societat. En aquest acte es realitzava un inventari dels béns dels quals la nova Junta

es feia responsable, a fi i efecte d'evitar problemes quan acabessin l'any pel qual eren elegits.

La primera missió de la nova Junta era el nomenament de dos procuradors per mitjà d'un sorteig. D'entre els socis sense càrrec es realitzava un altre sorteig per obtenir els quatre portadors del Sant Misteri.

Per tal de garantir la màxima participació dels associats, no podia ser elegit, per cap càrrec, un soci que l'any anterior n'hagués desenvolupat algun. Ara bé, "si fuese reelegido será facultativo del que lo sea admitir o dejar de admitir el cargo"

ATRIBUCIONS DE LA JUNTA

La Junta es reunia l'últim diumenge de cada mes. Els temes que es tractaven podien ser diversos: sol·licituds per admetre nous socis; estat de comptes i endarreriments dels pagaments per part dels socis morosos; estat dels malalts; càstigs per les faltes dels socis; "acordar las medidas que estime prudentes para el caso de sospecha poder cercionarse de la realidad de la existencia de la enfermedad y estado de ella que hubiese aquejado algun socio", per evitar d'aquesta manera el frau a l'entitat;

A les processons, la Junta ocuparia un lloc de privilegi.

A més d'aquestes atribucions generals, n'hi havia d'altres de particulars en funció del càrrec.

El president era l'encarregat de convocar les juntes, vetllar pel compliment dels acords que s'hi prenia, ser l'àrbitre en les disputes dels associats, representar la societat en els actes, fomentar els interessos de la societat i vetllar pel seu decòrum i donar el seu vist-i-plau als avisos dels malalts.

El vicepresident únicament havia de substituir el president en els casos de malaltia o absència d'aquest.

El dipositari era el responsable de l'administració del capital tret dels casos d'incendi, robatori o imprevistos. Rebia del recaptador l'import de la recaptació el primer diumenge de cada mes a casa seva i anotava la quantitat al llibre de registre. Després, donava un resguard al recaptador. Cada diumenge, de 12 dotze a una del migdia pagava les lliurances que se li presentin. Finalment, tenia un calaix amb una clau on hi havia els diners de la societat.

El recaptador cobrava les mensualitats dels socis el primer diumenge de cada mes a casa seva de nou a onze del matí i n'entregava l'import al dipositari. A més, avisava els socis que devien tres mesos.

El secretari era el responsable dels llibres de la societat; de la redacció de les actes de les sessions; de l'enregistrament de les baixes dels socis; de "extender los libramientos para el pago de los socórrs a los enfermos" i de portar un registre del

personal de la societat.

Els visitadors s'encarregaven de visitar els malalts dos o tres cops per setmana i en horari diferent i comunicaven el seu estat al president. També signaven les baixes.

L'avisador estava sota les ordres del president, però no sabem quina tasca realitzava, tot i que si no la podia realitzar, podia delegar la seva funció a un home de la seva confiança.

Els procuradors eren els responsables del Sant Misteri; d'ordenar la processó i conservar-ne l'ordre i portar llum a l'altar durant les celebracions per la mort d'un soci o d'un familiar.

Els portadors "estan obligados a acudir con puntualidad el Jueves y Viernes Santo a las correspondientes Iglesias para llevar el Santo Misterio en las procesiones". També havien de dur el cadàver del soci difunt a l'església i al cementiri.

Finalment, els socis solters no tenien cap càrrec, i només havien de fer llum a les processons.

EL SOCORS ALS MALALTS

Per tal de ser més fidel a l'esperit d'aquest apartat, hem optat per la transcripció gairebé completa dels articles que en fan referència:

Article 54. "El socio de número que enfermase será socorrido con seis reales diarios durante su enfermedad mientras ésta le obligue a aguardar cama por espacio de cuarenta dias seguidos si la enfermedad los durase, pero si la duración excede de este tiempo y no pasa de seis meses será socorrido con la mitad de las dietas señaladas y si continuase en esta enfermedad cesará tres meses en percibir socorro alguno y si todavía continuase en la enfermedad será socorrido por otros tres meses con media dieta, y de prefijado este último plazo no tendrá derecho a socorro alguno mas si a caso continuara en aquella enfermedad".

Si no havien d'estar al llit, la dieta era de 3 rals diaris (article 55). Si la malaltia era intermitent, es cobraven 3 rals durant 30 dies, "pero si la intermitencia fuese de carácter maligna y pernicioso entonces será socorrida como otra de las demás enfermedades" (article 56).

"Siempre y cuando para la curación de una enfermedad fuesen prescritas por los facultativos las aguas termales y minerales solo se le socorrerá por quince dias y a razón de tres reales" (article 57).

"En caso de enfermedades epidémicas el socio o agregado que fuese atacado de ellas solo percibirá seis socorros sea cual fuese el tiempo de su duración" (article 58).

No hi haurà socors per les malalties habituals, la sífilis, les ferides, els

robatoris "las dolencias contraídas haciendo ilícito comercio y los que enfermaren estando presos por delitos comunes, pero si lo fuesen por opiniones políticas serán socorridos desde su entrada en el Sto. Hospital" (artículo 59).

Article 60: "Para que un socio pueda percibir los socorros señalados en los artículos anteriores luego de enfermar deberá ser visitado por un facultativo correspondiente a la clase de enfermedad y al segundo día de su visita deberá dicho facultativo extender la relación de baja expresando en ella la clase de enfermedad, esta baja deberá ser presentada por la mañana y de no ser presentada no tendrá derecho hasta el otro día de la dieta; la cual baja será presentada al Visitador y firmada por este será visada por el señor Presidente y registrada por el Secretario; advirtiéndose cesará dicha retribución desde el momento que el mencionado facultativo declare haberse hecho crónica o habitual la enfermedad del paciente percibirá tan solo por espacio de veinte días a razón de media paga". Ara bé, si el malalt no segueix les indicacions del metge, perdrà el dret a tot socors (artículo 61). En el cas que algun soci faci la "ficción en sus enfermedades" no será socorregut, i haurà de tornar la quantitat pagada si no vol ser expulsat (artículo 62).

Article 63: "Siempre que algun socio enfermase durante su ausencia accidental de esta villa habiendo cumplido en lo prescrito en el artículo diez se le satisfarán los socorros que hubiese devengado y acredite una certificación del facultativo que le haya visitado y del señor Cura Párroco del Pueblo adonde hubiese enfermado".

Article 64: "No tendrán derecho a socorro alguno las mujeres por los afectos naturales de la preñez y parto ni por veinte y cinco días después de paridas, y para los efectos ulteriores de este caso deberá dar aviso al Visitador en el día de su desembarazo".

PERE MIRÓ SOLÉ

(1). *Diccionari d'Història de Catalunya*, Ed. 62, Barcelona, 1992.

(2). GAVALDÀ, A. i SANTESMASES, J. : *Història econòmico-social de les Cooperatives agrícoles de Nulles (1917-1992)*, I.E.V., 1993, Valls. Pàgina 15.

(3). GAVALDÀ, A. i SANTESMASES, J. : *Op. cit.* pàgina 18.